

Univers Pedagogic

9 (986),
5 martie 2026

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

PROFESORII TREC LA REGIM ONLINE ÎN VACANȚELE ELEVILOR

Schimbare importantă pen-
stru sistemul educațional.
În perioadele în care elevii
sunt în vacanță, cadrele di-
dactice nu vor mai fi obligate
să se afle zilnic în instituții.
Activitatea profesională se
va desfășura, în principal, la
distanță, iar prezența fizică
va putea fi solicitată doar în
situații justificate și pen-
tru un interval limitat. Noile
reguli au fost introduse prin
modificarea metodologiei
de organizare a timpului de
muncă a personalului didac-
tic din învățământul general,
document aprobat de Minis-
terul Educației și Cercetării
al Republicii Moldova.

Obiectivul declarat este reduce-
rea sarcinilor formale și comba-
terea epuizării profesionale în
rândul profesorilor. Potrivit mi-
nistrului Educației și Cercetării,
Dan Perciun, modificările sunt
menite să diminueze presiunea
documentară și să ofere mai
mult timp pentru activitatea di-
dactică propriu-zisă. În paralel,
se anunță accelerarea digitali-
zării proceselor de raportare și
gestionare a datelor din sistem.

Un alt element de noutate
vizează statutul gradelor didac-
tice. Acestea vor deveni perma-
nente după un număr limitat
de reconfirmări: două pentru
gradul didactic II și una pen-
tru gradul didactic I, ceea ce ar
urma să reducă procedurile re-
petitive.

În ultimii ani, mai multe
cerințe administrative au fost
eliminate sau simplificate: con-

troale reduse, rapoarte comasa-
te, proceduri ajustate. Instituțiile
publice nu mai sunt supuse
acreditării și evaluării externe în
formula anterioară, iar profeso-
rii au fost degrevați de obligația
de a justifica prin rapoarte uti-
lizarea compensațiilor pentru
materiale didactice.

Totodată, Ministerul a pus
la dispoziția cadrelor didactice
mii de proiecte și planificări-
model pentru diferite niveluri
de învățământ, în încercarea de
a diminua volumul de muncă
administrativă. Pachetul actual
de măsuri urmează să fie aplicat
etapizat în 2026, după consultări
cu partenerii sociali. Pentru pri-
ma dată, regimul de lucru din
vacanțe este reglementat explicit
în favoarea flexibilității, mar-
când o schimbare de abordare
în organizarea activității profes-
orilor.

8 Martie – Sărbătoarea Femenității

Ziua Internațională a Fe-
meii, sărbătorită pe 8 martie,
este un prilej de a celebra forța,
frumusețea și impactul extraor-
dinar al femeilor în societate.
Este ziua în care recunoaștem
curajul celor care educă, inspiră
și modelează comunități, fie aca-
să, fie la locul de muncă sau în
proiectele lor personale.

Femeile aduc echilibru, em-
patie și creativitate în viețile
noastre, transformând provocări
în oportunități și momente sim-
ple în amintiri de neuitat. Sunt
mame, surori, prietene, profes-
oare, colege sau lideri – roluri
diverse, dar toate esențiale în
țesătura societății.

Această zi ne amintește să
apreciem efortul nevăzut, sa-
crificiile și pasiunea cu care fe-
meile contribuie la dezvoltarea
celor din jur. Este momentul
să le mulțumim, să le oferim
recunoștință și să le inspirăm
cu gesturi mici, dar pline de
semnificație: un zâmbet, o floa-
re, un cuvânt cald sau simpla
prezență alături de ele.

De 8 martie, Univers Peda-
gogic pro se alătură întregii lumi
în a sărbători feminitatea, cura-
jul și inspirația femeilor. Să le
celebrăm astăzi și în fiecare zi,
pentru că lumea este mai bună
datorită lor.

380 DE PROIECTE DIDACTICE PENTRU GRĂDINIȚE, PUBLICATE DE MEC

Ministerul Educației și Cer-
cetării al Republicii Moldova a
lansat pe pagina sa oficială un
nou pachet de resurse metodo-
logice destinat instituțiilor de
educație timpurie, adresat gru-
pei a II-a mici (3-4 ani) și grupei
mari (5-6 ani). Materialele pu-
blicate oferă educatorilor un ca-
dru structurat pentru organiza-
rea activităților didactice, inclu-
zând pentru fiecare categorie de
vârstă un plan de învățământ, un
set consistent de teme anuale și
numeroase modele de activități
integrate, corelate pe domenii de
dezvoltare.

În ansamblu, documentele
propon sute de repere practice
care pot fi valorificate în activi-
tatea zilnică din grădinițe. Noile
instrumente sunt alinate la pre-
vederile curriculare în vigoare și
promovează abordări centrate pe
copil, încurajând învățarea prin
experiență directă, interacțiune
și explorare.

Structura flexibilă a pro-
iectelor permite ajustarea
conținuturilor în funcție de rit-
mul de dezvoltare al copiilor
și de specificul fiecărei grupe.
Potrivit reprezentanților Minis-
terului, scopul demersului este
de a oferi cadrelor didactice su-
port metodologic actualizat și
ușor de aplicat, reducând presi-
unea planificării individuale și
asigurând coerență în procesul

educațional. Resursele sunt di-
sponibile gratuit în format digital
și pot fi descărcate de pe site-ul
instituției. Totodată, Ministerul
a lansat un apel către comunita-
tea pedagogică pentru a trans-
mite sugestii și propuneri de
îmbunătățire prin intermediul
unui formular de feedback, des-
chis timp de două săptămâni de
la publicare.

Continuă Campania de abonare, pentru anul 2026!

Dragi cititori,

Vă invităm să fiți alături de săptămânalul nostru și în anul
2026! Abonându-vă la *Univers Pedagogic pro*, veți beneficia
cu fiecare ediție de: cele mai relevante informații din lumea
educației, interviuri, reflecții și diverse materiale de anali-
ză, utile pentru elevi, studenți, cadre didactice, manageri, alți
specialiști și persoane interesate de tot ce ține de tărâmul fasci-
nant al didacticii și instruirii.

Abonarea se face la sediile Oficiilor Î.S. „Poșta Moldovei”.

Fiți parte din comunitatea noastră și așa vă veți conecta la su-
biecte stringente, dar și la teme inedite ce contează pentru educație!

AU FOST APROBATE LISTELE CANDIDAȚILOR LA BAC EXTERNAT

Comisia Națională de Examine a aprobat listele nominale ale candidaților înscriși la bacalaureatul susținut în regim de externat, pentru sesiunea 2026. În același timp, au fost confirmate comisiile teritoriale de examene și instituțiile desemnate pentru susținerea diferențelor de programă.

În total, 781 de persoane vor participa la examene în acest format. Cei mai mulți candidați au ales profilul umanist (621), urmați de profilul real (129). Alte 15 persoane s-au orientat spre arte, iar 15 spre profilul sportiv. Pentru etapa diferențelor de programă au fost stabilite patru centre în Chișinău, cu sediile la Liceele Teoretice „Spiru Haret”, „Petru Zadnipru”, „Traian” și „Aleksandr Pușkin”. De asemenea, au fost constituite 35 de comisii raionale și municipale, care vor gestiona organizarea examenelor naționale la nivel local, pentru toate treptele de învățământ vizate.

Sesiunea 2026 a examenelor naționale este programată pentru perioada 2-19 iunie, în baza ordinului emis de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. Detalii pentru candidați pot fi consultate pe platforma oficială a Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare.

Noul Program Național pentru Învățarea Limbii Române

Cabinetul de miniștri al Republica Moldova a aprobat Programul național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028, document strategic elaborat de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. Inițiativa urmărește extinderea accesului la studierea limbii române și creșterea calității procesului de predare la toate nivelurile educaționale.

Noua etapă a programului pune accent pe revizuirea conținuturilor curriculare, modernizarea resurselor didactice și dezvoltarea competențelor profesorilor, în special în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale. Sunt prevăzute instruirii, mentorat și oportunități de dezvoltare profesională pentru cadrele didactice.

Documentul include și măsuri dedicate adulților care doresc să învețe sau să-și perfecționeze cunoștințele de limba română, precum și intervenții de spri-

jin pentru elevii care întâmpină dificultăți la această disciplină. Totodată, autoritățile anunță stimulente pentru atragerea tinerilor în profesia didactică, inclusiv facilități pentru studenții de la specialitatea Limba și literatura română.

Prin implementarea acestui program, autoritățile își propun să consolideze rolul limbii române ca element esențial al coeziunii sociale și al integrării europene.

12 licee din Chișinău și suburbii au descoperit oferta educațională a UPSC

Peste 200 de liceeni din 12 instituții de învățământ din municipiul Chișinău și localitățile învecinate s-au aflat o zi întreagă în rol de student la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, în data de 25 februarie curent. Evenimentul a făcut parte din Campania Națională „Învăț în Moldova”, menită să le ofere tinerilor o perspectivă clară asupra oportunităților academice și profesionale disponibile în țară.

Elevii au explorat campusul universitar, vizitând sălile moderne de curs, laboratoarele și centrele de resurse, experimentând astfel viața cotidiană a unui student UPSC. Programul a combinat pre-

zentările informative cu activități practice, permițând o înțelegere directă a mediului universitar. Instituțiile participante au inclus

atât licee din Chișinău (LT „Alecu Russo”, IP LT „Nicolae Iorga”, Liceul cu Profil Sportiv Buiucani, IP LT „Tudor Vladimirescu”, IP LT „Olimp”, IP CE Liceul-Grădiniță „Kiril și Metodie”, IP LT „Anton Cehov”, IP LT „Universul”, IP LT „Ștefan cel Mare”, IP LT „Traian”), cât și din suburbii (IP LT „Toader Bubuiog” din Bubuioci și IP LT „Nicolae Bălcescu” din Ciorescu).

Evenimentul a fost centrat pe interacțiune și schimb de experiență. Elevii au descoperit programe de studii, metode moderne de predare, s-au familiarizat cu implicarea studenților în proiecte de voluntariat și comunități active, dobândind astfel o imagine întregită asupra vieții universitare.

Peste 50 de specialiști din educație la Programul REFLECT Faza II

Peste 50 de reprezentanți ai structurilor locale din domeniul învățământului au participat la lansarea unui nou program de formare profesională axat pe dezvoltarea competențelor de observare a lecțiilor, reflecție pedagogică și oferire a feedbackului bazat pe dovezi. Programul a fost inițiat de Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, în cadrul Proiectului REFLECT Faza II, și este destinat specialiștilor din Organele Locale de Specialitate în domeniul Învățământului.

Activitățile urmăresc consolidarea capacităților profesionale ale celor care monitorizează și sprijină activitatea cadrelor didactice din teritoriu. Noua etapă a proiectului pune accent pe delimitarea clară dintre observarea obiectivă a lecției și interpretarea subiectivă, promovând analiza bazată pe date concrete colectate în timpul asistărilor la ore. Participanții sunt instruiți să formuleze recomandări descriptive, clare și orientate spre dezvoltare, evitând etichetările sau concluziile generale.

Sesiunile au un caracter practic pronunțat, incluzând studii de caz, simulări și exerciții de analiză a unor situații reale din mediul școlar. Organizatorii

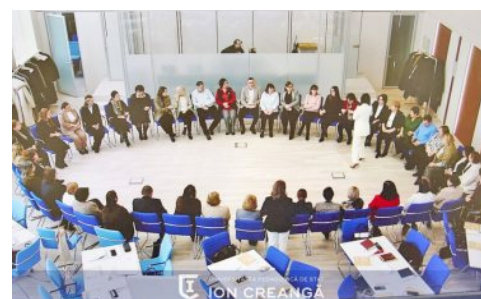

susțin că scopul este transformarea procesului de evaluare într-un instrument de sprijin profesional și nu într-un mecanism formal de control.

Proiectul este realizat cu sprijinul Swiss Cooperation in Moldova și al Zurich University of Teacher Education, în cadrul programului FACE – Fostering Active Civic Engagement. Colaborarea facilitează schimbul de bune practici și expertiză între specialiști elvețieni și cei din Republica Moldova.

La instruire participă experți din municipiul Chișinău și din raioanele Hâncești, Ia-

loveni, Anenii Noi, Căușeni, Criuleni, Strășeni și Dubăsari. Prin REFLECT Faza II, inițiatorii își propun consolidarea unei culturi a învățării continue în sistemul educațional, în care feedbackul profesionist și reflecția critică devin elemente esențiale pentru creșterea calității procesului didactic.

Centrul Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului” a anunțat rezultatele ediției a V-a a Concursului Național „Profesorul – Ambasador Digital”, program dedicat recunoașterii cadrelor didactice care valorifică tehnologiile digitale pentru a crea lecții moderne, creative și relevante

Irina Chiprisean: „De la proiector la Profesor – Ambasador Digital, drumul unei educații moderne și captivante”

IRINA CHIPRISEAN, alături de alți 9 colegi din întreaga țară, a fost distinsă cu acest titlu prestigios, evidențiindu-i efortul de a integra tehnologia în educație și impactul pozitiv asupra elevilor săi. Cu o experiență de 16 ani în învățământ, Dumneaei este profesoară de biologie și geografie și se remarcă prin abordarea sa inovatoare și implicarea activă în transformarea procesului educațional. Angajată atât la IP Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din Drochia, cât și la IP Gimnaziul „Vioarel Cantemir” din Sofia, dna Irina Chiprisean reușește să gestioneze eficient activitatea în cadrul a două instituții diferite, demonstrând că pasiunea și organizarea pot depăși orice provocare logistică. În acest interviu, ea ne vorbește despre parcursul său profesional, despre cum a evoluat de la utilizarea unor metode tradiționale la predarea digitală, despre experiența managerială și mentoratul cadrelor didactice, dar și despre importanța echilibrului dintre tehnologie și metodele clasice în școala secolului XXI.

- Aveți o experiență de 16 ani în educație. Cum a evoluat modul dumneavoastră de predare de la metodele tradiționale la integrarea tehnologiilor digitale?

- Îmi amintesc și acum primii ani de activitate, când tehnologia în școală părea, pentru mulți, un scenariu greu de imaginat. Într-o perioadă în care metodele tradiționale dominau sălile de clasă, eu am ales un drum diferit, adesea mai anevoios. Eram, poate, singura din colectiv care purta după sine, de la o oră la alta, un proiector greoi și hărți rulate sub braț. Nu era doar o preferință tehnică, ci o convingere profundă: vedeam în ochii elevilor o scânteie de curiozitate atunci când imaginea proiectată prindea viață pe perete. Fascinația lor a fost motorul care m-a propulsat spre ceea ce sunt astăzi – un pedagog care crede cu tărie că inovația este una dintre căile esențiale pentru a menține școala relevantă și conectată la realitățile prezentului.

- Cum reușiți să gestionați eficient activitatea în două instituții?

- Gestionarea activității la Liceul „Mihai Eminescu” din Drochia și la Gimnaziul „Vioarel Cantemir” din Sofia reprezintă o provocare pe care o depășesc prin organizare și pasiune. Predarea în două instituții diferite mi-a oferit o perspectivă amplă asupra diversității nevoilor educaționale. Digitalizarea a devenit aliatul meu principal în acest „maraton” între două localități. Utilizez platforme de tip cloud pentru a-mi păstra resursele accesibile oriunde, ceea ce îmi permite să mențin același standard înalt de calitate în ambele școli. Mai mult decât atât, transferul de bune practici între cele două instituții creează o sinergie din care beneficiază, în final, sute de elevi.

- Ați activat inclusiv ca director adjunct pentru educație. Cum v-a ajutat experiența managerială la implementarea schimbărilor digitale în școală?

- Nu am lucrat mult în funcția dată, deoarece am plecat în concediu de maternitate, însă rolul mi-a oferit „lentila” necesară pentru a înțelege că schimbarea nu se produce doar la catedră, ci și în structura școlii.

- Ce aplicații sau platforme digitale folosiți cel mai des la orele de geografie și biologie?

- La orele mele, tehnologia devine un laborator extensibil la infinit. La biologie, utilizez frecvent platforme precum Mozaik Education (Mozaik3D) sau Corinth, care le permit elevilor să vizualizeze structuri anatomice și moleculare în spațiu tridimensional. La geografie, Google Earth și National Geographic (secțiunea dedicată copiilor) sunt indispensabile pentru explorarea reliefului sau a fenomenelor meteorologice aproape în timp real. De asemenea, folosesc instrumente de evaluare formativă precum Wordwall sau LearningApps pentru a transforma verificarea cunoștințelor într-o competiție sănătoasă, dar și platforme de colaborare precum Padlet sau Canva, unde elevii își creează propriile portofolii digitale. Aceste aplicații nu înlocuiesc experimentul real, ci îl completează acolo unde limitele fizice ale laboratorului școlar se opresc, oferind acces la experiențe care altfel ar fi dificil de realizat în clasă.

- De când ați început să utilizați tehnologiile digitale în procesul de învățare și ce schimbări ați observat în motivația și performanța elevilor?

- De când tehnologia a devenit o prezență constantă la ore, cea mai vizibilă schimbare se observă la nivelul implicării. Elevii de astăzi sunt „nativi digitali”, iar utilizarea limbajului lor tehnologic a eliminat bariera plictisului care apărea uneori la lecții exclusiv teoretice. Am constatat o creștere a performanței, în special în ceea ce ține de dezvoltarea gândirii critice și a capacității de sinteză. Elevii nu mai memorează informații în mod mecanic, ci învață cum să caute, să filtreze și să proceseze datele în mod autonom și responsabil. Motivația crește atunci când elevul simte că poate controla procesul de învățare, când beneficiază de feedback instantaneu și când rezultatul muncii sale se concretizează într-un produs digital estetic și funcțional. În plus, tehnologia le-a oferit voce celor mai timizi, permițându-le să se exprime prin medii variate și să participe activ la actul educațional.

- Ați coordonat elevi la Concursul Internațional „Tânărul Cercetător”. Ce înseamnă pentru ei experiența cercetării științifice la această vârstă?

- Implicarea copiilor în acest concurs a avut rezultate spectaculoase. Doi ani consecutiv am obținut Premiul Mare cu Gimnaziul „Vioarel Cantemir” din Sofia și medalia de aur cu Liceul „Mihai Eminescu” din Drochia. Aceste performanțe nu ar fi fost posibile fără infrastructura digitală pe care am construit-o treptat. Anul 2023 a marcat un punct de cotitură în cariera mea și în viața comunității noastre școlare: am reușit să obțin un proiect de finanțare în valoare de 94 de mii de lei, prin care am creat Centrul de Informare prietenos mediului. Acest centru nu este doar o sală de clasă, ci un hub tehnologic dotat cu tablă interactivă, calculatoare performante și instrumentar necesar unei lecții moderne, adaptate secolului XXI. Dotarea spațiului a fost completată de suc-

au nevoie de comunități de practică în care să se simtă în siguranță, să experimenteze și chiar să greșescă, fără teama de a fi judecați. Un sprijin eficient înseamnă mentorat „pas cu pas”, acces la resurse gata de utilizat – pentru a reduce timpul de pregătire a lecțiilor – și, mai ales, recunoașterea efortului de autodepășire. Formarea continuă nu ar trebui să fie percepută ca o obligație birocratică, ci ca o experiență relevantă și aplicabilă imediat la clasă. Avem nevoie de huburi de inovație în școli, spații de colaborare în care profesorii familiarizați cu tehnologiile digitale să îi ghideze pe ceilalți, transformând frica de tehnologie în curiozitate pedagogică și în dorință de explorare.

- Sunteți formator la nivel național și rațional în domeniul managementului proiectelor și STEM. Cum vedeți rolul profesorului ca mentor pentru alți profesori?

- În rolul de formator național, privesc mentoratul ca pe o responsabilitate de a multiplica bunele prac-

cesul în cadrul proiectului național „Verde Play”, unde am fost desemnată câștigătoare și am primit un set performant de senzori pentru monitorizarea mediului. Acești senzori le permit elevilor să colecteze date reale despre calitatea aerului, temperatură sau umiditate, transformând centrul într-un veritabil laborator de cercetare aplicată. Ei au realizat cercetări complexe, prelucrând date biologice și geografice cu o precizie pe care metodele clasice nu o pot oferi. Pentru ei, premiile și medalia de aur au reprezentat confirmarea faptului că pot face știință la nivel înalt chiar și aici, în Republica Moldova, folosind tehnologia ca pârghie de dezvoltare.

- Cum pot fi sprijiniți profesorii care doresc să facă tranziția spre educația digitală?

- O asemenea tranziție poate fi intimidantă pentru mulți colegi. Cred cu tărie că sprijinul trebuie să fie, în primul rând, unul uman și empatic, nu doar tehnic. Profesorii

tici. Un profesor-mentor nu este cel care „le știe pe toate”, ci acela care știe să asculte, să încurajeze și să ghideze cu răbdare. În domeniul STEM (Știință, Tehnologie, Inginerie și Matematică), misiunea noastră este de a integra disciplinele pentru a oferi soluții la probleme reale, dezvoltând gândirea critică și creativitatea. A fi mentor pentru alți profesori înseamnă a contribui la construirea unei autentice culturi a colaborării, în care experiența și inovația circulă liber. Îmi place să spun că un profesor care sprijină formarea altui profesor ajută, indirect, mii de elevi. Mentoratul înseamnă generozitate intelectuală, deschidere și asumarea unei viziuni comune asupra viitorului educației în Republica Moldova.

- Ce a însemnat pentru dumneavoastră câștigarea titlului în cadrul ediției a V-a a Concursului Național „Profesorul – Ambasador Digital”?

- A reprezentat confirmarea faptului că drumul ales este cel potrivit. Dincolo de împlinirea personală, titlul presupune o importantă responsabilitate socială. Înseamnă să devii vocea inovației și să reprezینی comunitatea cadrelor didactice care cred în puterea tehnologiei de a democratiza accesul la o educație de calitate. Pentru mine, această distincție nu este un punct de sosire, ci o platformă de pe care pot susține mai ferm necesitatea modernizării școlii moldovenești. Este o onoare care mă motivează să rămân în avangarda schimbării și să continui să inspir, prin exemplul personal, alți profesori să îmbrățișeze transformarea digitală.

- Ce criterii considerați că au făcut diferența în vederea obținerii acestui titlu?

- Autenticitatea și impactul. Nu a fost vorba doar despre utilizarea unor instrumente digitale complexe, ci despre modul în care acestea au fost puse în slujba pedagogiei și adaptate nevoilor reale ale elevilor. Consider că au contat creativitatea în integrarea resurselor digitale la specificul biologiei și geografiei, precum și capacitatea de a demonstra rezultate concrete în ce privește performanța și implicarea elevilor. Un alt criteriu esențial a fost diseminarea. Nu am păstrat aceste metode doar pentru mine, ci le-am împărtășit cu generozitate prin webinare, ateliere și proiecte comunitare, contribuind la dezvoltarea unei culturi a colaborării. Consistența, perseverența și dorința de a învăța continuu sunt, cred, „ingredientele” care au făcut diferența.

- În contextul în care în unele țări europene, precum Elveția, se discută despre revenirea la metodele tradiționale de predare, cum ar fi creta și tabla, care este opinia dumneavoastră despre echilibrul dintre tehnologie și metodele clasice?

- În unele țări europene, această tendință apare din preocuparea pentru efectele gadgeturilor asupra elevilor și riscul de dependență digitală. Este important să recunoaștem aceste provocări, dar și să nu pierdem din vedere beneficiile tehnologiei. Opinia mea este că tehnologia nu trebuie să înlocuiască profesorul sau interacțiunea directă, ci să potențeze aceste metode clasice. Creta și tabla rămân utile pentru explicații spontane, exerciții tactile sau momente de reflecție, în timp ce instrumentele digitale permit vizualizarea conceptelor complexe, colectarea de date și dezvoltarea competențelor atât de necesare în secolul XXI. Echilibrul ideal constă într-o „Pedagogie Digitală cu Suflet”: folosim tehnologiile acolo unde aduc valoare, dar păstrăm metodele clasice pentru scriere, dezbateri și interacțiune directă. Școala viitorului trebuie să fie un spațiu hibrid, unde inovația și tradiția coexistă, pregătind elevi adaptați la provocările actuale, creativi și critici. Drumul meu de la proiectorul de acum 16 ani până la statutul de „Profesor – Ambasador Digital” demonstrează că având viziune și resurse potrivite, orice școală poate deveni relevantă, modernă și echilibrată între tehnologie și metodele clasice.

A intervievat
Silvia TURCAN

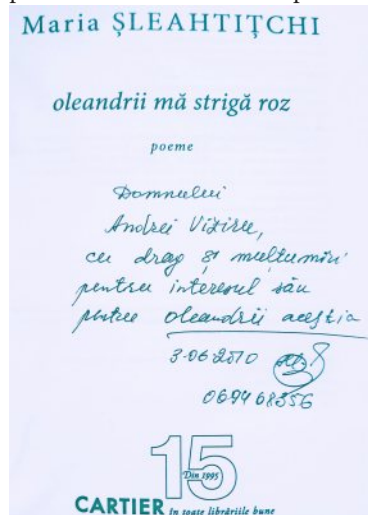
Post-scriptum la un autograf

Maria Șleahțișchi s-a născut la 17 ianuarie 1960, în satul Ștefănești, Florești. A debutat editorial cu o carte de poezie și aceasta s-a întâmplat într-o „... săptămână de poeme nescrise” (1998). După care trece la dramaturgie și face un „Cvartet pentru o voce și toate cuvintele” (2001), în colaborare cu Nicolae Leahu. Apoi se apucă de critică și istorie literară, intrând în „Jocurile alterității” (2002). Toate aceste volume au fost premiate. Au urmat cărțile: „Istoria critică a literaturii române din Basarabia: pe genuri” (2004), în colaborare; „Literatura din Basarabia în secolul XX. Literatură pentru copii (antologie)” (2004); „Cerc deschis Literatura română din Basarabia în postcomunism” (2007) ș.a. Este prezentă în antologii, din țară și de peste hotare.

mătorul autograf: „Domnului A.V., cu drag și mulțumiri pentru interesul său pentru oleandrii acestia. 3.06.2010”. Cu referință la autograf aș remarca faptul că la noi mai puțin se practică acest gest de bon-ton de a mulțumi ziariștilor pentru interviu sau munca pe care o fac, spre deosebire chiar de România sau alte țări, unde oamenii presei se bucură de un respect mai mare. În ceea ce privește volumul cu pricina, de doar 56 de pagini, pe care îl recomand spre lectură, el cu adevărat poate prilejui o oră-două de liniște și confort sufletec. Acești oleandri mi-au amintit de copilărie și de o soră mai mare a mamei la care mă duceam în vizită, la o verișoară, ca să privesc televizorul și care avea și oleandri ce mi s-au întipărit în memorie.

Bine, *Oleandrii care mă strigă roz* e titlul unui poem care a devenit și titlu de carte, cum se obișnuiește în cazul volumelor de poezie. Cartea, deși nu este voluminoasă, e structurată în cinci capitole, scrisă în cheie postmodernistă. Lectura cărții e una relaxantă și reconfortantă. Curios e primul capitol intitulat enigmatic „apocrife”. Amintesc pentru cei care nu cunosc semnificația acestui cuvânt că vorba e despre scrieri atribuite altui autor decât celui adevărat. De fapt, în esență avem de a face cu un șiretlic sau o capcană pentru cititor. Însă titlurile poeme-

lor sunt ingenioase și trezesc curiozitatea: *apocrifele sinelui rătăcitor; între mine și tine; nimic despre dragoste; cunoaște-mă pe mine însămi; cum mă simt / când nu mai simt; ca într-o scoică uitată*, ș.a.

Primul poem este cel care dă tonul și care intrigă, cu un ecou eminescian: „aici îmi re-trag sinele pe mine mie re-dându-mă/ ca să pot spune liniștit/ rătăcitor dincolo de eul meu cel cuminte/ adună la un loc timp și spațiu/ în punctul realității mele absolute”. Capitolul doi, intitulat „poeme în vernil”, se putea numi și poeme picturale, deoarece, cu excepția primului și ultimelor două, ne sugerează un tablou sau mai multe în culori: „galben pastel; alb tăbăcit; roșu acrilic, verde vâscos”. În poemul *verde vâscos* deducem o stare inedită și specifică de creație a autoarei: „trăim într-o lume de hârtie,/ cu uși ferestre de hârtie,/ tavan și dușumea/ se fac fișic ideile noastre/ singurătățile/ angoasele crispărilor/ din care descojim manierat/ aproape aristocratic semințe poetice”.

Din poemul „Oleandrii mă strigă roz” se reține finalul: „...ție îți las moștenire/ frumoasele mele grădini/ suspendate între vis și realitate”. Interesant, senzațional și în același timp memorabil este poemul *Dumnezeu n-a murit*, cu care s-ar fi putut intitula și volumul în cauză sau altul cu poeme încă „nescrise”. Citez doar începutul acestui poem inedit și postmodernist ca să vă intrig să-l citiți până la capăt: Fa, fa, fa./ Tare mai sunteți proaste, fa.../ eu și sora îi spuneam mamei într-o primăvară însoțită/ într-un secol trecut că Dumnezeu a murit/ De unde știți voi asta, fa?”. Impresionant este și poemul *Lut*, cu care se încheie volumul dedicat „neamului meu de țărani”, care la fel mi-a amintit de

copilărie, de obârșia noastră de care n-avem motive să ne rușinăm.

În concluzie, îl voi cita pe George Bădărău, care foarte bine a punctat specificul creației Șleahțișchiene: „Cel puțin trei sunt liniile de forță ale poeziei semnate de Maria Șleahțișchi. Mai întâi, melancolia, refacerea unui posibil cuplu (...), în al doilea rând, atitudinea față de scriitură, meditația asupra poemului însuși, în al treilea rând subliniem intertextualitatea postmodernă, parodia, tendința de împropățare a limbajului poetic” (Dicționarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010). În final, revin la afirmația că nu există genuri neactuale, plicticoase în sine sau depășite, ci abordări mai mult sau mai puțin reușite.

Andrei ROMÂN

Consolidarea angajabilității absolvenților: Angajamentul UPSC în cadrul proiectului UPGRADE

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC), prin implicarea activă a Centrului de Ghidare și Consiliere în Carieră, este partener în proiectul Erasmus+ KA2 – Capacity Building in the Field of Higher Education „UPGRADE – Enhancing Graduates' Employability Tracking in Moldova” (nr. 101129166), co-finanțat de Uniunea Europeană. Implementat în perioada 1 noiembrie 2023 – 31 octombrie 2026, proiectul reprezintă una dintre cele mai importante inițiative strategice la nivel național dedicate consolidării monitorizării angajabilității absolvenților din învățământul superior.

În contextul transformărilor accelerate ale pieței muncii și al necesității alinierii sistemului educațional la cerințele socio-economice actuale, monitorizarea inserției profesionale a absolvenților devine un indicator esențial al calității și relevanței studiilor universitare. Proiectul UPGRADE răspunde acestei necesități prin dezvoltarea unui cadru coerent, sustenabil și bazat pe date pentru urmărirea traseului profesional al absolvenților din Republica Moldova.

Obiectivul general al proiectului este consolidarea sistemului național de monitorizare a capacității de angajare a absolvenților instituțiilor de învățământ superior. În mod specific, UPGRADE urmărește promovarea unei culturi instituționale a monitorizării angajabilității și construirea unui consens național între actorii-cheie implicați – universități, Ministerul

Educației și Cercetării, angajatori, organizații partenere și alți factori relevanți. Totodată, proiectul vizează îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ privind angajabilitatea absolvenților, consolidarea capacității umane și instituționale de colectare și analiză a datelor, precum și dezvoltarea competențelor personalului universitar în elaborarea și implementarea studiilor de angajabilitate.

Importanța acestui demers la nivel de țară este majoră. Pentru prima dată, Republica Moldova beneficiază de o abordare sistemică și coordonată privind urmărirea angajabilității absolvenților. Printre rezultatele preconizate se numără realizarea profilului de țară privind capacitatea de angajare, elaborarea și implementarea unui sondaj-pilot de urmărire a absolvenților și elaborarea Regulamentului național privind monitorizarea gradului de angajabilitate. Aceste instrumente vor permite fundamentarea politicilor educaționale pe date empirice și vor contribui la creșterea transparenței și responsabilității instituționale.

În cadrul consorțiului format din 11 parteneri din Republica Moldova și Uniunea Europeană, inclusiv universități, Ministerul Educației și Cercetării și instituții europene de prestigiu, UPSC își asumă un rol activ și responsabil. Participarea Universității în proiect reflectă angajamentul instituțional față de calitatea formării profesionale și față de integrarea eficientă a absolvenților pe piața muncii.

Un progres semnificativ în cadrul proiectului îl constituie realizarea a două livrabile esențiale: Reglementările universitare privind orientarea în carieră și Raportul de angajare a absolvenților din învățământul superior. Elaborarea Reglementărilor universitare privind orientarea în carieră reprezintă un pas strategic pentru consolidarea cadrului instituțional care susține dezvoltarea profesională a studenților și absolvenților. Acest document definește principiile, obiectivele și responsabilitățile structurilor implicate în procesul de orientare și ghidare în carieră, clarifică rolul Centrului de Ghidare și Consiliere în Carieră și instituționalizează mecanismele de colaborare internă și externă. Dincolo de dimensiunea formală, reglementările creează premisele unei abordări sistematice și coerente a consilierii în carieră, integrată în strategia de dezvoltare a universității.

Prin adoptarea acestor reglementări, UPSC își consolidează cultura organizațională orientată spre rezultate și își asumă responsabilitatea de a susține studenții nu doar în parcursul academic, ci și în tranziția către piața muncii. Orientarea în carieră devine astfel o componentă structurală a misiunii instituționale, nu doar o activitate complementară.

Cel de-al doilea livrabil, Raportul de angajare a absolvenților, are o valoare strategică deosebită. Acesta oferă o analiză detaliată a situației inserției profesionale a absolvenților, evidențiind domeniile de angajare,

relevanța studiilor pentru activitatea profesională, intervalul de timp necesar pentru integrarea pe piața muncii și alte aspecte esențiale privind tranziția de la educație la ocupare. Raportul reprezintă un instrument de diagnostic instituțional și o bază empirică pentru decizii manageriale și academice informate.

Datele obținute prin acest demers permit ajustarea programelor de studii, dezvoltarea parteneriatelor cu angajatori, îmbunătățirea serviciilor de consiliere în carieră și consolidarea relevanței ofertei educaționale. În același timp, raportul contribuie la creșterea transparenței și la consolidarea încrederii publice în calitatea formării oferite de Universitate.

Implicarea Centrului de Ghidare și Consiliere în Carieră al UPSC este esențială în acest proces. Centrul contribuie la elaborarea instrumentelor metodologice de colectare a datelor, la implementarea sondajului pilot, la analiza rezultatelor și la formularea recomandărilor strategice. De asemenea, prin activitățile sale curente precum consiliere individuală, ateliere de dezvoltare a competențelor pentru angajare, târguri de cariere și colaborări cu angajatori, CGCC al UPSC sprijină direct creșterea angajabilității studenților și absolvenților.

Pentru UPSC, proiectul UPGRADE reprezintă nu doar o oportunitate de colaborare internațională, ci un cadru de transformare instituțională.

Consolidarea capacității interne de monitorizare a angajabilității, profesionalizarea serviciilor de orientare în carieră și integrarea unei culturi a evaluării bazate pe date contribuie la modernizarea Universității și la alinierea acesteia la standarde europene de calitate.

La nivel național, impactul proiectului depășește granițele fiecărei instituții partenere. Crearea unui sistem unitar de monitorizare a angajabilității va facilita comparabilitatea datelor între instituții, va sprijini elaborarea politicilor publice și va contribui la o mai bună corelare între oferta educațională și cerințele economiei. Într-un context în care mobilitatea profesională și competiția pe piața muncii sunt în continuă creștere, astfel de instrumente devin indispensabile.

Prin participarea activă la proiectul UPGRADE și prin realizarea livrabilelor asumate, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău demonstrează capacitate instituțională, responsabilitate strategică și angajament față de dezvoltarea durabilă a învățământului superior din Republica Moldova. Monitorizarea angajabilității absolvenților nu este doar un indicator statistic, ci un element central al misiunii universitare: formarea unor specialiști competenți, adaptați realităților pieței muncii și capabili să contribuie activ la dezvoltarea societății.

Tezaurul cultural al neamului

Pe prispa casei părintești, mama mereu ne așteaptă...

Meșteșugarii populari din raionul Cantemir păstrează vii și transmit generației tinere tradițiile populare, prin arta confecționării obiectelor autentice. Ei creează costume populare, cămăși brodate, bijuterii din mărgelă, ceramică, sculpturi în lemn și articole artizanale, participând activ la târguri precum cele de la Muzeul Național de Etnografie, Mold-Expo, concursuri și festivaluri locale și naționale.

Este îmbucurător faptul că în ultimii ani, în localitățile cantemirene, tot mai mulți săteni de diferite vârste aleg să confecționeze, să meșteșcească obiecte, să țese, să brodeze, să croșeteze articole artizanale. Este și exemplul satului Cociulia, unde Domnica Tomiță, Maria Costandachi, Inga Pleșu ș.a. au îndrăgit croșetarea, iar Simion Cauia preferă să confecționeze suvenire din fibre vegetale, obiecte din lemn. Iar satul Țolca, comuna Enichioi, se mândrește cu meșterii populari Valentina și Liliana Cemărtan, Maria Stoianov, Raisa Șpacov, Svetlana Cobzari (țesutul tradițional, confecționarea păpușilor decorative în port național ș.a.). La rândul său, satul Lingura este renumit prin meșterițele Anastasia Balan și Nicoleta Grecu ș.a.

„Așa a rânduit bunul Dumnezeu să văd lumina zilei la sat, acolo unde s-a născut veșnicia, cum spunea Lucian Blaga. Din fericire, în satul nostru Cociulia s-au mai păstrat tradițiile și obiceiurile neamului. Pe parcursul anului, sătenii merg la biserică cu Hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, prin această cinstind sărbătorile creștine și anumite momente din viața lor. În sufletul satului găsim obiceiuri unice, printre care claca și șezătoarea, cu regret pe cale de dispariție... Gospodinele mai în vârstă spun că șezătorile, organizate cu precădere în serile lungi de iarnă, cu excepția zilelor de marți și vineri, când nu se torcea, a duminicilor și a sărbătorilor, sunt, de fapt, întâlniri ale femeilor din sat pentru a torce lână, a curăța porumbul, a croșeta, a coase. Atmosfera șezătorii nu se limitează la munca în sine, se și mai cântă, se mai povestesc istorioare,

povești, ghicitori, snoave, zicale”, mărturisește **Domnica Leon**, pedagog de vocație.

În continuare, intervine **Natalia Cîrlan**, profesoară de limba și literatura română la Gimnaziul „Valeriu Hanganu” din Cociulia, o împătimită a tot ce ne identifică ca neam și entitate:

„Șezătorile au avut și o „misiune” socială – de a implica tineretul în activități tradiționale. a le trans-

mite „ștafeta” generațiilor. Or, pe lângă poveștile despre viața satului, despre oamenii și întâmplările din sat, femeile ajung să hotărască cine cu cine se căsătorește, care anume sărbători vor fi organizate în comunitate ș.a. Viața la sat a fost mereu plină de obiceiuri și tradiții, sărbătorile creștine, cum ar fi nașterea și Învierea Domnului, reprezentând o perioadă importantă pentru săteni, o perioadă de liniște, propice pentru cultivarea la copii a dragostei față de tradiții. Cu regret constatăm, însă, că șezătoarea, tradiția unică păstrată de-a lungul anilor cu sfințenie de bătrânii satului, azi

a început să se piardă în tumultul vieții cotidiene”.

De-a lungul secolelor, moldovenii au ținut la baștină, la Casa Mare, care era ornată cu covoare, lăicere, având și o ladă cu zestrea fetei, obiecte lucrate manual – haine brodate, ii, prosoape, plăpumi etc., care erau mândria gospodinelor satului. Printre protagoniștii **Ghidului meșterilor populari din spațiul românesc** este și meșterul popular cu titlul model, **Natalia Crudu**, originară din Ciobalaccia, Cantemir: „Cel mai aprig, mai sfânt e dorul de casa părintească. Oriunde ar pleca fiecare dintre noi, purtăm în suflet acest sentiment sacru – dorul de casa părintească, ce înglobează în sine dragostea de părinți, frați și surori, prieteni, vecini, săteni, școala dragă. Acest dor e întruparea sacralității, locul cel mai drag unde sufletul își găsește tihna, alinarea, bucuria, cuibul, unde inima e mereu la ea acasă”. La cei aproape 80 de ani, Natalia Crudu povestește cu mândrie că primul covor l-a țesut la vârsta de 11 ani. Și a reușit, zice, pentru că a avut ambiția de a-i arăta mamei sale, care nu întârzia cu

criticile (acolo unde era nevoie), căci se grăbea să-i transmită fiicei această rară indeletnicire de a țese covoare, a împleti, a broda și alte zăbave aflate la mare căutare în fiice sat. „Mama îmi spunea uneori cu tristețe că se îndoieste de voi reuși, acum, însă, sunt bucurioasă că i-am demonstrat că pot fi o meșterită. În prezent transmit și eu, la rândul-mi, nepoatei această meserie rară. Le arăt cum se ia suveica, cum o trecem printre ițe, cum batem bine, cu spata, fir cu fir. Mă bucur că nepoata manifestă interes față de uitatul deja război de țesut”.

În casa tușei Natalia găsești multe lucruri cu valoare de unicat – covoare, scoarțe, păretare, țolișoare de așternut, țesute manual, la războiul de țesut. De asemenea, poți admira diverse elemente, obiecte rustice, caracteristice gospodăriei țărănești: prispa casei, Casa Mare, gardul din nuielă, poloboace, roți, coase, scărte de paie și nutreț, unelte folosite până nu demult de țărani în viața de zi cu zi. Dumneaei își amintește cu drag de șezători, clăci, obiceiuri care, cu regret, dispar, amintindu-ne de ele doar cu anumite ocazii, de regulă pentru scenarii de sărbători: „Era ceva greu de imaginat: în toiu iernii, ne îngărâdeam – flăcăi și fete

mari, dar și bărbați cu neveste – la o casă anume (de obicei, unde era o fată de măritat). Le ajutam gospodăria casei, spălăm, scărmanăm și vopseam lână, torceam fuiorul, apoi împleteam ciorapi, mănuși, bluzițe, pulovere (pieptare), dezghiocam știuleți de porumb, iar în timp ce munceam – povesteam, spuneam snoave, glume. E știut că unde se muncește, se și cântă. Deci, la aceste șezători făceam clacă, dar și învățam, repetam melodiile auzite din bătrâni, până hăt la al treilea cântat al cucoșilor, când gospodarii ne ospătau cu câte un păhărel de vin, de-ale gurii, mulțămindu-ne pentru ajutor. Iar dacă după aceste șezători-clăci se mai întâmpla că se logodea și fata, atunci bucuria era fără margini. Din păcate, odată cu trecerea anilor se pierd tradițiile și obiceiurile lăsate din strămoși, de aceea m-am gândit să lansez câteva propuneri, care, spre bucuria mea, au găsit susținerea primăriei și Consiliului local al comunei Ciobalaccia, al autorităților raionului, astfel, încât acum avem în sat un **Centru de artizanat și țesut artistic**, unde, cu diferite ocazii organizăm expoziții. Iar acum câțiva ani, am reușit să dăm start unui Festival regional al tradițiilor populare cu genericul „**La prispa casei părintești**”, pentru a conserva și perpetua tezaurul de aur al neamului, a transmite celor tineri tot ce avem mai scump pe această palmă de pământ. Obiectivele evenimentului sunt: cercetarea și valorificarea fondului folcloric autohton, educarea în spiritul respectului și prețuirii patrimoniului cultural național; promovarea și valorificarea portului popular tradițional românesc; perfecționarea măiestriei interpretative și stimularea activității de creație a formațiilor folclorice din țară. La acest eveniment cultural-artistic de anvergură au participat colective folclorice din raioanele de sud – Cahul, Leova și, evident, din raionul Cantemir: „La stână”, Cârpești, „Semănătorii”, Cociulia, „Strămoșeasca”, Tartaul, „Soacrele”, „Sălcioara” și „Codrencele”, toate din comuna Ciobalaccia, care au prezentat tradiții, obiceiuri, dansuri și cântece bătrânești, doine și balade autentice, originale”.

Frumoase amintirile tușei Natalia Crudu. Pe mine mă doare însă sufletul când trec prin satele noastre, în mare parte depopulate, cu case delăsate, pustii. Ce-i drept, poți vedea și multe case ce seamănă a castele, palate regale, dar... în care nimeni nu locuiește, ai casei fiind plecați în Italia, Germania, Anglia, Franța, Canada, SUA și alte țări. Plecați atât de „departe” încât nu pot veni nici să-și petreacă în ultimul drum propriii părinți sau bunei, crezând că dacă au dat bani

pentru înmormântare și pomană, și-au făcut datoria! Spre regret, tot mai multe sunt casele ce se risipesc, deși încă mai dau semne de viață, și la poarta cărora iese câte un bătrânel sau o bătrânică cu speranța că poate cineva drag îi va vizita. Oare să fi uitat neamul nostru de acel dor care te cheamă mereu la baștină? De ce, mă întreb și vă întreb, uităm atât de ușor și repede de părinți, de rude, de țară, de casă? Și-apoi mai vrem ca moldovenii să-și cunoască și să-și iubească țara, istoria, limba?

Personal sunt de părere că, de bună seamă, acolo, pe prispa casei părintești, totul este altfel, mult mai drag și mai scump inimii și sufletului. Aici dormi și visezi cel mai frumos, aici mănânci cel mai gustos, „ca la mama acasă”. Și de ești trist, necăjit sau abătut de gânduri, toate își au rezolvare, își găsesc un rost. Nu știu cum alții, dar eu unul, de când am plecat prima dată de acasă, din sat, am înțeles că baștina este ceva magic ce te atrage ca un magnet. Îmi amintesc cum iarnă și vară părinții nu mai aveau odihnă, tot trebăluind prin casă, prin ogradă sau în harman (grădină). Parcă o văd și acum pe sârmana mamă: cu un copilaș pe picioare, legănându-l cu blândețe, la brâu – furca cu fuiorul de lână, sau împletind ciorapi, mănuși, cârpind o haină, până noaptea târziu, iar tata abia de reușea să hrănească oițele, porcul, să aștearnă culcușul din paie pentru mieluții firavi și tot așa...

Anume în acele seri nu mă prindea somnul, mă tot gândeam la soarta deloc ușoară a părinților dragi și chiar dacă ochii mi se lipeau de oboseală, mă ridicam din pat, zicându-i mamei că nu pot adormi, iar ea îmi spunea să-mi mai fac cruce la icoană și să revin în pat. Eu, însă, continuam să mă uit cum învăț cu incusintă și ușurință fusul ce se tot îngroșă cu firul subțire de lână... Iar dimineață tata aprindea focul în sobă, mama deschidea ferestrele, pentru ca aerul rece, proaspăt de afară să pătrundă în toată casa și le lua iarăși de la început: gătea de mâncare, avea grijă de sora și frații care mergeau la școală. Acel miros de curat, de lemne trosnind în sobă, ce învăluia toată casa, îl mai simt și acum, nu-l pot da uitării. E mirosul casei noastre, mirosul plăcut de pâine, de mâinile și zămbetul cald și blând al mamei, de vorba sfătoasă a tatei. Este mirosul copilăriei, al prispei de acasă, al vetrei străbune. Vorba poetului: „Mi-e dor de casa părintească,/ De locul unde m-am născut/ Unde în grădină, murmurând,/ Dă glas izvorul/ Pe prispa casei părintești,/ M-așteaptă dorul”.

Ion DOMENCO

Îmbunătățirea performanței școlare, prin revitalizarea valorilor naționale în baza studierii surselor istorice

Schimbul de experiență și valorificarea bunelor practici didactice au constituit obiectivul central al Seminarului instructiv-metodic raional la disciplina Istoria românilor și universală, organizat de Direcția Educație, Tineret și Sport a Consiliului Raional Edineț. Activitatea s-a desfășurat în incinta Liceului Teoretic „Pan Halippa” din localitate, reunind un număr impresionant de cadre didactice preocupate de modernizarea procesului educațional.

Cu genericul „Îmbunătățirea performanței școlare, prin revitalizarea valorilor naționale în baza studierii surselor istorice”, seminarul a reprezentat o veritabilă platformă de reflecție profesională, racordată la exigențele noilor politici educaționale și la necesitatea formării competențelor, prin abordări interactive, centrate pe elev. Tema propusă a pus accent pe valorificarea documentului istoric ca instrument esențial, pentru dezvoltarea gândirii critice, spiritului civic și conștiinței identitare.

Peste 40 de profesori de istorie din instituțiile de învățământ ale raionului au avut oportunitatea de a asista la trei ore publice, un atelier didactic și o activitate extracurriculară, toate concepute în cheia învățării active și a interdisciplinarității. În cadrul orelor publice au fost abordate subiecte de o profundă rezonanță istorică și educativă: „Foametea

și deportările sovietice”; „Organizarea politică internă a Țărilor Române în sec. XIV – mijl. sec. XVI”; Minicercetare: „Istoria e lângă tine. Cunoaște-o!”.

Profesorii care au susținut orele publice – Rita Poiată (35 de ani de experiență, grad didactic superior), Rodica Berliba (38 de ani de experiență, grad didactic II) și Marcelina Pascari-Bodiu (10 ani de experiență, grad didactic II) – au demonstrat competențe metodice și creativitate didactică, utilizând strategii interactive

precum analiza surselor istorice, dezbateră dirijată, studiul de caz și investigația istorică. Demersul educațional a pus în valoare surse istorice autentice, materiale iconografice și mărturii documentare, oferindu-le elevilor posibilitatea de a interpreta critic informația și de a formula concluzii argumentate.

Creându-le un cadru educațional stimulativ, copiii au fost motivați să se implice activ în procesul de învățare, să-și exprime opiniile argumentat și să colaboreze eficient la realizarea sarcinilor propuse. Atmosfera deschisă și interactivă a favorizat nu doar consolidarea cunoștințelor istorice, ci și dezvoltarea competențelor de analiză, interpretare și sinteză a informației. Prin valorificarea surselor istorice și raportarea conținuturilor la realitățile contemporane, elevii au fost încurajați să formuleze judecăți de valoare, să stabilească relații cauză-efect și să înțeleagă semnificația evenimentelor istorice în context larg, contribuind astfel la formarea unei gândiri critice autentice și a unei atitudini civice responsabile.

Atelierul didactic a valorificat dimensiunea inovativă a predării istoriei, punând accent pe integrarea tehnologiilor digitale și pe adaptarea strategiilor la profilul noii generații de elevi, aspecte necesare pentru obținerea succesului în educația modernă. În calitate de experți, profesorii de istorie

Rita Gîra, Victor Guțu și Doina Galanciuc au evidențiat impactul metodelor interactive, platformelor educaționale digitale, aplicațiilor pentru realizarea produselor istorice, posterelor digitale și instrumentelor de evaluare formative online. Aceștia au subliniat că utilizarea resurselor multimedia, codurilor QR, arhivelor digitale și proiectelor de colaborare transformă ora de istorie într-un veritabil laborator al cunoașterii, unde elevul devine cercetător, iar profesorul – facilitator al învățării.

Un plus de valoare evenimentului l-a oferit prezența profesoarei de istorie Angela Coca de la Liceul Tehnologic „Ștefan cel Mare” din orașul Cajvana, județul Suceava, Bucovina (România). Intervenția sa a reliefat tangențele dintre sistemele educaționale ale celor două state românești, evidențiind abordările curriculare similare, noile politici educaționale și același vector european orientat spre promovarea valorilor general-umane și naționale. Dialogul profesional transfrontalier a confirmat faptul că elementul important al conexiunii, bazat pe patrimoniul cultural și lingvistic, este fundamentat de inovație și cooperare, formarea unor cetățeni activi, ancorați la valorile europene.

Activitatea extracurriculară „File de istorie vie” a completat în mod armonios agenda seminarului, evidențiind faptul că studiul istoriei nu se limitează la spațiul clasei, ci poate fi transpus într-o experiență educativă profundă și memorabilă. Evenimentul a demonstrat că educația istorică devine cu adevărat relevantă atunci când valorile trecutului sunt trăite, asumate și reinterpretate în cheie contemporană.

Profesori și elevi deopotrivă au parcurs simbolic coridoarele timpului, redescoperind fapte de vitejie, momente de glorie și învățăminte lăsate moștenire de marii domnitori ai neamului. Prin evocarea testamentelor și a poruncilor domnești, prin recitaluri, scenete tematice și prezentări artistice, participanții au readus în actualitate idealurile de unitate, demnitate și credință care au marcat devenirea noastră istorică.

Un element distinct și deosebit al seminarului l-a constituit organizarea unei impresionante „Galerii a Domnitorilor”, realizate de elevii Liceului „Pan Halippa”, cu sprijinul partenerului educațional – Școala de Arte din municipiul Edineț. Expoziția a reunit lucrări plastice și compoziții artistice ce au redat chipurile marilor conducători ai Țării Moldovei, surprinși în momente definitorii ale istoriei naționale. Prin talentul și sensibilitatea artistică a elevilor și profesorilor implicați, galeria a oferit participanților o incursiune vizuală în epoci marcante, transformând spațiul instituției într-un veritabil muzeu al memoriei istorice.

De asemenea, o expoziție tematică a ilustrat „Sfatul Domnesc” în plină desfășurare, printr-o reconstituire sugestivă a cadrului medieval – cu personaje, costume și simboluri specifice epocii. Această reprezentare a permis o înțelegere mai profundă a mecanismelor de guvernare din Evul Mediu și a rolului consultativ al boierimii în luarea deciziilor importante pentru țară.

Îmbinarea artei cu istoria a conferit activității un caracter interdisciplinar și inovator, stimulând interesul elevilor pentru cunoașterea trecutului prin mijloace expresive și creative. Astfel, seminarul nu doar a promovat bunele practici didactice, ci a demonstrat că educația autentică se construiește prin colaborare, pasiune și valorizarea patrimoniului cultural.

Prezența la seminar a reprezentanților administrației publice locale de nivelul I și II a evidențiat o colaborare eficientă și constructivă între instituțiile de învățământ și autoritățile publice. Această deschidere reciprocă confirmă încă o dată sprijinul acordat educației și interesul comun pentru promovarea calității în procesul instructiv-educativ, prin consolidarea parteneriatului dintre școală și comunitate.

Veronica GORBATIUC,
director interimar, LT
„Pan Halippa”,
grad managerial II,
mun. Edineț

Ce se întâmplă în mintea copiilor când învață o limbă străină

Învățarea unei limbi străine la copii nu se rezumă la memorarea de cuvinte sau reguli gramaticale. Este un proces complex, în care creierul organizează, analizează și conectează informațiile înainte ca exprimarea verbală să devină fluentă. Chiar înainte ca primul cuvânt corect să fie rostit, mintea copilului lucrează intens, testând structuri, anticipând sensuri și creând conexiuni între idei. În limbile cu structuri gramaticale complexe, precum germana, procesul este și mai vizibil. Copiii nu doar memorează regulile, ci învață să observe relațiile dintre cuvinte: cine acționează, cine primește acțiunea și în ce context. Potrivit cercetărilor făcute de Ellen Bialystok (2001), bilingvismul stimulează memoria de lucru, flexibilitatea cognitivă și capacitatea de a organiza gândirea într-un mod logic și coerent. Un fenomen frecvent este că înțelegerea precede exprimarea. Copiii pot înțelege

o poveste întreagă într-o limbă străină fără a putea să o reproducă imediat. Psiholingvistul J. Paradis (2011) subliniază că acest decalaj nu este un blocaj, ci dovada că creierul procesează structurile lingvistice, asigurând o bază solidă pentru exprimarea corectă ulterioară. Pe măsură ce limba devine mediul natural al gândirii, copilul nu mai traduce constant din limba maternă, ci formulează idei și rezolvă probleme direct în noua limbă. Această practică consolidează atenția, memoria de lucru și creativitatea, iar beneficiile se extind și la alte discipline academice, precum matematica sau științele. Studiile lui Thomas & Collier (2002) arată că elevii expuși la un mediu bilingv de la vârste fragede dezvoltă abilități analitice și de rezolvare a problemelor mai solide decât colegii lor monolingvi.

Astfel, învățarea limbii străine devine mai mult decât o competență de comunicare. Este un exercițiu mental complex care modelează disciplina și creativitatea, formând o minte capabilă să gândească structurat și să facă conexiuni între concepte. Copilul care interiorizează limba nu doar repetă sau traduce, ci gândește și înțelege, ceea ce reprezintă diferența esențială dintre a cunoaște o limbă și a crește într-un mediu educațional care o face parte integrantă din modul de gândire.

Aceste concluzii sunt susținute și de observațiile din domeniul educației bilingve, consemnate într-un articol publicat pe edupedu.ro, care evidențiază efectele cognitive pe termen lung ale învățării timpurii a unei limbi străine.

Живые уроки истории: межшкольный краеведческий проект как средство формирования исторического сознания и патриотического воспитания учащихся

В статье представлен опыт реализации межшкольного образовательного проекта «Живые уроки истории», проведённого в 2025 году и объединившего учащихся 7-9 классов гимназий сёл Наславча и Корестэуц, Окинский район. Проект направлен на преодоление разрыва между теоретическими знаниями по истории и личным опытом школьников через организацию исследовательской экспедиции по историческим объектам малой родины. Особое внимание уделено активным формам обучения (квест, полевые дневники, роль экскурсоводов) и межпредметным связям. Результаты подтверждают эффективность проектной деятельности в формировании патриотизма, коммуникативных навыков и устойчивого интереса к истории родного края.

Современное историческое образование в школе сталкивается с серьёзным вызовом: учащиеся зачастую воспринимают историю как набор отвлечённых дат, имён и событий, не связанных с их повседневной жизнью. Это явление особенно остро проявляется в сельских школах, где потенциал местного историко-культурного наследия остаётся невостребованным. Между тем, именно краеведение способно превратить изучение истории в личностно значимый процесс, наполнить его эмоциональными переживаниями и практическими открытиями. Перед педагогом встаёт задача: как сделать историю «живой» для ученика, как пробудить интерес к прошлому своей малой родины? Одним из эффективных ответов на этот вопрос является организация проектной деятельности, выходящей за стены школы.

Цель данного проекта заключалась в создании условий для формирования у учащихся целостного представления об истории родного края через активное исследование местных памятников, развитие навыков коммуникации и сотрудничества между школьниками разных сёл. Проект разрабатывался на основе принципов деятельностного подхода и педагогики сотрудничества. В нём приняли участие 13 учеников из Наславчи (хозяева) и 33 ученика из Корестэуц (гости). Подготовка длилась два месяца и включала следующие этапы:

- **Исследовательско-поисковый этап.** Ученики Наславчи под руководством учителя истории изучили исторические объекты села: старинную усадьбу помещиков, храм Успения Пресвятой Богородицы, древний родник с легендой, а также два природных памятника – скальные обнажения и дубовую рощу. Для сбора информации использовались архивные материалы школьного музея, беседы со старожилами, изучение краеведческой литературы.
- **Подготовка экскурсоводов.** Из числа старшеклассников был сформирован «Краеведческий десант». Каждый участник выбрал один объект, подготовил рассказ, включающий исторические факты, легенды и вопросы для интерактива. Тексты экскурсий неоднократно репетировались,

корректировались с учётом возрастных особенностей слушателей.

- **Разработка сценария встречи.** Для гостей из Корестэуц был подготовлен маршрутный лист с элементами квеста. В нём содержались задания: найти определённый элемент архитектуры, записать услышанную легенду, сделать фотографию для отчёта, ответить на вопросы викторины. Каждый гость получил «полевой дневник» – блокнот для записей и зарисовок.
- **Организационное обеспечение.** Активную под-

держку оказали родители (помощь с питанием), местные жители (предоставили информацию), директора гимназий и руководитель Районного Управления Образования (содействие в согласовании мероприятия и организации транспорта).

Экскурсия состоялась 30 октября 2025 года и продолжалась около пяти часов. Гости прибыли в Наславчу, где их встретили хозяева. Далее группа перемещалась по заранее разработанному маршруту, останавливаясь у каждого объекта. На каждой точке один из «краеведческого десанта» проводил мини-экскурсию, а гости выполняли задания квеста и фиксировали наблюдения в дневниках. Завершилось мероприятие общим обедом на природе и обсуждением впечатлений.

Реализация проекта принесла ряд значимых образовательных и воспитательных эффектов, которые можно разделить на несколько групп.

Познавательный эффект. Учащиеся не только познакомились с конкретными исто-

рическими фактами, но и научились видеть взаимосвязи между разными школьными предметами. Так, обсуждая расположение храма на холме, они применили знания по географии; описывая старинные деревья в усадебном парке, обратились к биологии; а легенды о роднике обогатили их представление о фольклоре и литературе. Таким образом, проект реализовал принцип межпредметной интеграции.

Эмоционально-ценностный эффект. Наибольший отклик вызвало личное участие в роли экскурсоводов и исследователей. По словам девяти-

классницы Марии К., «готовить рассказ о памятнике было страшно, но когда я увидела, что гости слушают с интересом, задают вопросы, я почувствовала гордость за своё село и за себя». Гости, в свою очередь, отметили, что «история стала ближе, потому что мы увидели её своими глазами, а не в учебнике». Анкетирование, проведённое после экскурсии, показало, что 92% участников хотели бы продолжить участие в подобных проектах.

Социально-коммуникативный эффект. В начале дня ученики двух школ держались настороженно, но совместная деятельность быстро сняла барьеры. Квест требовал взаимодействия в смешанных группах, обмена информацией, взаимопомощи. К концу мероприятия ребята обменивались контактами и договаривались об ответном визите в Корестэуц. Проект способствовал развитию навыков общения, толерантности и дружбы между сельскими школами.

Воспитательный эффект. Патриотическое воспитание перестало быть декларативным. Через изучение истории своей малой родины, через осознание ценности её наследия у школьников формировалось чувство причастности к судьбе края.

Методический эффект. Проект позволил создать готовую к использованию модель «живого урока», включающую методические материалы (маршрутные листы, полевые дневники, сценарии экскурсий). Эта модель может быть адаптирована для любого населённого пункта, имеющего историко-культурные объекты.

Опыт реализации межшкольного краеведческого проекта «Живые уроки истории» подтверждает высокую эффективность активных форм обучения в формировании исторического сознания и патриотического воспитания школьников. Основные выводы заключаются в следующем: Проектная деятельность, основанная на исследовании местного историко-культурного наследия, позволяет преодолеть отчуждение учащихся от учебного материала, сделать историю личностно значимой; включение элементов квеста,

ролевой игры (экскурсоводы), полевых дневников повышает познавательную активность и мотивацию школьников; межшкольное взаимодействие расширяет социальный опыт учащихся, способствует развитию коммуникативных навыков и укреплению дружеских связей между образовательными учреждениями; успех проекта во многом определяется партнёрством педагогов, родителей, местного сообщества и администрации, что подчёркивает важность сетевого взаимодействия в образовании.

На основе проведённого опыта можно предложить следующие рекомендации для педагогов, планирующих реализацию аналогичных проектов: Начинать подготовку не менее чем за два месяца, чтобы учащиеся успели глубоко погрузиться в тему; обязательно включать элементы интерактива (квест, викторина, творческие задания), чтобы гости не были пассивными слушателями; продумать систему обратной связи: полевые дневники, анкеты, обсуждение в конце экскурсии; привлекать к сотрудничеству родителей и местных жителей – это усиливает воспитательный эффект и расширяет ресурсную базу; документировать ход проекта (фото, видео, отзывы) для последующего анализа и презентации опыта.

Снежана ЗАХАРЮК,
преподаватель истории,
вторая дидактическая
категория
Гимназия-сад Наславча,
Окинский район

„Un gând de seară...” de Maria Stoianov

Mai multe gânduri decât seri? Mai multe seri decât gânduri? Cine știe?

Volumul „Un gând de seară...” se configurează ca o meditație lirico-filosofică asupra condiției umane, a timpului și a fragilității reperelor morale. Textele analizate relevă o construcție poetică axată pe ideea ciclicității existenței și a permanenței esențiale a naturii umane dincolo de schimbările istorice aparente.

*Dar totul se repetă, Doamne,
Nimic schimbări, doar praf
de gând”*

propun o concepție circulară a timpului. Istoria este percepută nu ca progres liniar, ci ca reiterare a acelorași tipare existențiale. Invocația „Doamne” introduce o dimensiune teologică, sugerând că această repetiție se înscrie într-o ordine superioară. „Praf de gând” simbolizează efemeritatea ideilor și relativitatea ambițiilor umane, marcând limitele transformării reale.

Aceeași structură axiologică se regăsește în fragmentul:

*„Fericirea și iubirea
Nume au, e Nemurirea
Omul, Pomul și Izvorul,
Au un nume, este Dorul...”*

Aici discursul capătă valențe ontologice și identitare. Iubirea și fericirea sunt echivalente cu nemurirea, nu în sens biologic, ci valoric: ceea ce este autentic transcende finitudinea. Triada „Omul, Pomul și Izvorul” exprimă unitatea dintre ființa umană și natură, iar „Dorul” devine principiu constitutiv al existenței. Dorul este energie interioară, tensiune între prezență și absență, între rădăcină și aspirație. El definește identitatea individuală și colectivă în același timp.

Dimensiunea critică a volumului se intensifică în versurile:

*„S-au schimbat toate la noi:
Înțelepți, nebuni... în doi.
Adevăr sau o minciună,
În capul mesei împreună.
Azi nimănui nu-i pasă, iată,
Că verși o lacrimă curată,
Când râde unul, râd cu toții
O gloată de nebuni, netoții...”*

Autoarea cărții, dna Maria Stoianov, surprinde o criză a discernământului și o relativizare a adevărului. Adevărul și minciuna coexistă în „capul mesei”, sugerând o confuzie axiologică specifică societății contemporane. Indiferența colectivă – „Azi nimănui nu-i pasă.../ Că verși o lacrimă curată” – evidențiază degradarea empatiei, iar imaginea „gloatei” care râde la unison exprimă conformismul și pierderea responsabilității individuale.

În contrapunct cu această critică socială, fragmentul „Uite-a mai trecut o zi,

**Gheorghe
NICOLAESCU (Junior),
conf. univ., dr.,
Membru de Onoare
al ASAS „Gheorghe
Ionescu-Șișești”**

*Înc-o noapte va mai trece,
Cine știe ce va fi...
Din tot ce se va alege...”*

readuce reflecția la nivel existențial. Trecerea timpului este inevitabilă, iar viitorul rămâne incert. Totuși, versul final sugerează ideea selecției morale: din curgerea zilelor „se va alege” ceva esențial, iar acest rezultat este implicit legat de opțiunile și valorile cultivate.

În ansamblu, volumul construiește o antropologie poetică bazată pe trei axe fundamentale: ciclicitatea timpului, permanența valorilor și responsabilitatea morală. Discursul alternează între meditație metafizică, reflecție identitară și critică socială. Limbajul este accesibil, dar dens simbolic, iar structura aforistică a versurilor le conferă valoare gnostică.

„Un gând de seară...” devine astfel un exercițiu de conștiință. Cartea nu oferă soluții doctrinare, ci invită la introspecție lucidă. Într-o lume a relativizării adevărului și a grabei cotidiene, volumul propune un moment de oprire și reevaluare a esențialului: iubirea, dorul, discernământul și asumarea trecerii timpului. Prin echilibrul dintre liric și reflexiv, dintre subiectiv și universal, cartea se înscrie în categoria lucrărilor care nu doar se citesc, ci se interiorizează, devenind parte a dialogului continuu al omului cu sine însuși.

*Probabil că sunt peste câteva zeci
de mii de seri,
sau de gânduri, cine știe?
Răspunsul rămâne
a fi o enigmă.*

UNICEF: Concurs național de incluziune pentru elevi

Concursul național „Mă simt bine în școala mea” se desfășoară până pe 11 martie curent, propunându-și transformarea școlilor în spații mai sigure, incluzive și prietenoase pentru elevi. La acesta pot participa Consiliile Elevilor din toate instituțiile de învățământ din țară.

Echipele participante trebuie să fie formate din 4 persoane: 3 elevi membri ai Consiliului Elevilor și un profesor mentor, care va ghida procesul de elaborare și implementare a inițiativei. Astfel, concurenții sunt invitați să propună proiecte care contribuie la crearea unei atmosfere pozitive în școală.

Mai cu seamă sunt încurajate soluțiile practice și creative, menite să consolideze spiritul de comunitate și colaborarea între elevi. Noile idei se vor referi la incluziune, sănătate mintală, sprijin între colegi, prevenirea bullyingului sau amenajarea unor spații dedicate stării de bine.

Pentru a-și implementa proiectele propuse, per total 35 de echipe selectate în urma concursului vor beneficia de bunuri în valoare de până la 20 de mii de lei fiecare. Competiția face parte dintr-un efort mai amplu de promovare a participării active a elevilor la viața școlară și de consolidare a unui mediu educațional centrat pe bunăstarea copiilor.

Concursul este organizat de UNICEF, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și cu Centrul de Informare și Resurse PRO BONO. Inițiativa este realizată grație sprijinului financiar oferit de Global Partnership for Education.

Cor. UPP

CONDOLEANȚE

Redacția săptămânalului „Univers Pedagogic pro” a primit cu adâncă tristețe vestea trecerii la cele veșnice a mamei domnului Andrei Viziru, colaborator fidel și prieten al publicației noastre.

Îi transmitem întreaga noastră solidaritate și gânduri de sprijin în această încercare grea. Absența mamei lasă un gol pe care nimic nu îl poate înlocui, dar amintirea și recunoștința pentru tot ceea ce a oferit rămân vii.

Suntem alături de familie cu respect și compasiune.

Dumnezeu să o odihnească în pace!

CONCURS

Ministerul Educației și Cercetării cu sediul în mun. Chișinău, Casa Guvernului, Piața Marii Adunări Naționale nr.1, MD-2033, anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor vacante după cum urmează:

- **director al Instituției Publice Centrul de Excelență în Economie și Finanțe din Chișinău;**
- **director al Instituției Publice Colegiul „Mihail Ciachir” din Comrat;**
- **director al Instituției Publice Colegiul Tehnic Feroviar din Bălți;**
- **director al Instituției Publice Școala Profesională din Leova.**

Informațiile referitoare la condițiile de participare la concurs pot fi accesate pe site-ul oficial www.mec.gov.md

Telefoane de contact: 022 233320; 022 233564.

Univers Pedagogic *pro*

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 2814

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ȘEF	► Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL	► Iulian Bogatu
REPORTER	► Silvia Țurcan
CORECTOR	► Elvira Țăganaș-Pânte
MACHETATOR	► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>